

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiati her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: IV

Ankara, 22 Teşrinisani, 1928

Sayı: 104

HAFTANIN MUSAHABESİ

Âlî İktisat Meclisi Raporları

Mart ayı içinde Ankarada toplanmış olan Âlî iktisat meclisi mühim meseleler üzerinde müzakerelerde bulunmuş; fakat elde bulunan malumatın bu meseleleri halle kâfi olmadığını görerek nihai kararlar vermeden iptidaî tetkikatın kanavasını yapmış ve dağılmıştı.

Meclisin kâtibiumumiliği bu iptidaî tetkikatın kanavasını teşkil eden raporları bir risalede toplayarak neşrediyor.

Malûmdur ki Meclis üç mühim mesele üzerinde müzakerede bulunmuştu:

- 1 — Hayat pahalılığı.
- 2 — paramızın temevvucu sebepleri ve izalesi çareleri.
- 3 — gümrük tarifesı.

Bu risale ile neşrolunan raporların mutalaasından anlıyoruz ki meclisin alâkadar komisyonları bu meseleler etrafında hayli düşünmüşler ve müspet neticelere sevk edecek ciddi tahlillere girmişlerdir.

Filakika halletmenin ve bir netice almanın en ilmi yolu ortadaki hadiseyi her cepeden görmek, sebeplerini ve amillerini pürüssüz ve tamamiyle kavrayabilmektir.

Meclisin komisyonları mevzularını eyice kavramış ve hatıra ne gibi sebepler gelebilirse bu sebepleri birer birer mevzua tevcih etmiş görünmektedir.

Hayat pahalılığını iki yerden (İstatistik ve Ziraat bankası müdürlüklerinden) aldığı rakkamlara göre 1914 yılına nazaran 1926 yılında 15 ve 17 misli artmış olduğunu gören komisyon, İngiliz lirasının

pahalılık hadisesine 60 % nispetinde müessir olduğunu tespitle beraber şu sebeplerin de tesirine kanidir:

- 1 — İhtiyaçlar artmıştır.
- 2 — Mübadele vasıtası kıymetini kaybetmiştir.
- 3 — Saiy kıymetsizlenmiştir,
- 4 — Servet azalmıştır.
- 5 — Ticarete kazanç arzusu artmıştır.

6 — Bankalar yüksek faiz istemektedir.

7 — Hususî iktisadiyat ile devlet iktisadiyatı arasında ahenksizlik vardır.

8 — Vergiler hayat pahalılığı üzerinde müessir olmaktadır.

Komisyon azası arasında hayat pahalılığını başka bakımdan mutalaa edenler de vardır. Bu mutalaaya göre hayat pahalılığı "istihsal, istihlak ve tesarruf arasındaki müvazenesizlikten ve iştira kıymetimizin istihlak ihtiyacımızı tatmine kifayet edememesinden münbaistir."

Bu bakımdan da vaziyeti mutalaa eden komisyon "vaziyetinin tehvinine matuf münferit çarelerin de faidebahş olamayacağı" neticesine vararak "çareler belki iki suretle teharrî ve mutalaa olunabilir," diyor:

Ya 1 — eski müvazeneye rücu ve yahutta 2 — yeni bir müvazen tesisi suretleriyle.

Eski müvazeneye rücu ne mümkün ve ne de matluptur dedikten sonra yeni bir müvazenenin tesisi imkânlarını araştırıyor ve bu suretle muhtelif iktisadî hadiselere temas ediyor.

İkinci rapor paramızın temevvücü sebepleri ve izalesi çarelerine dairdir. Evrakı nakdiyemizin temevvücatını üç devirede mutalaa ediyor. Lozan muahedesinin aktından sonraki üçüncü devirde paramızın temevvücatını tabii sebeplerde ve âmillerde aramak icap etmektedir.

Komisyon bilhassa şu sebepler etrafında mutalaa dermeyer etmiştir: 1- parada karşılık meselesi. 2- para hacminin memleket iktisadî hareketlerine olan nispeti. 3- müvazenei ticariye temevvücatı 4- devlet bütcesinin müvazenetı. 5-devlet dalgalı borçları. 6- ruhî sebepler. 7- istihlakâtta tesarrufa riayet edilmemesi. 8- spekülasyonun bilhassa mütareke senelerinde hükümrân olması. 9- memurun ve talebe haricinde olmak üzere hudut haricinde yekûnu büyük miktara balığ olan vatandaşların ikamet eylemeleri.

Bu sebepler altında paramızın temevvücatını tetkik eden komisyon bazı tetbirler de söylemiştir. Ancak evraki naktiyemizin kat'i istikrarını temin gibi büyük bir işte muhtelif menbalara daha muracaatla vesai ve malumat toplanmasını tercih etmiştir.

Tarife komisyonu da iptidaî raporunu hazırladıktan sonra kat'i mutalaayı tamik edilecek tetkikatın neticesine bırakmıştır.

Âlî iktisat meclisi önümüzdeki kânünevilde tekrar toplanacak. Çok ümit ediyoruz ki bu defaki müzakereler hadiseleri daha iyi tenvir edecek ve alınacak tetbirlere müsait yollar açacaktır.

H. M